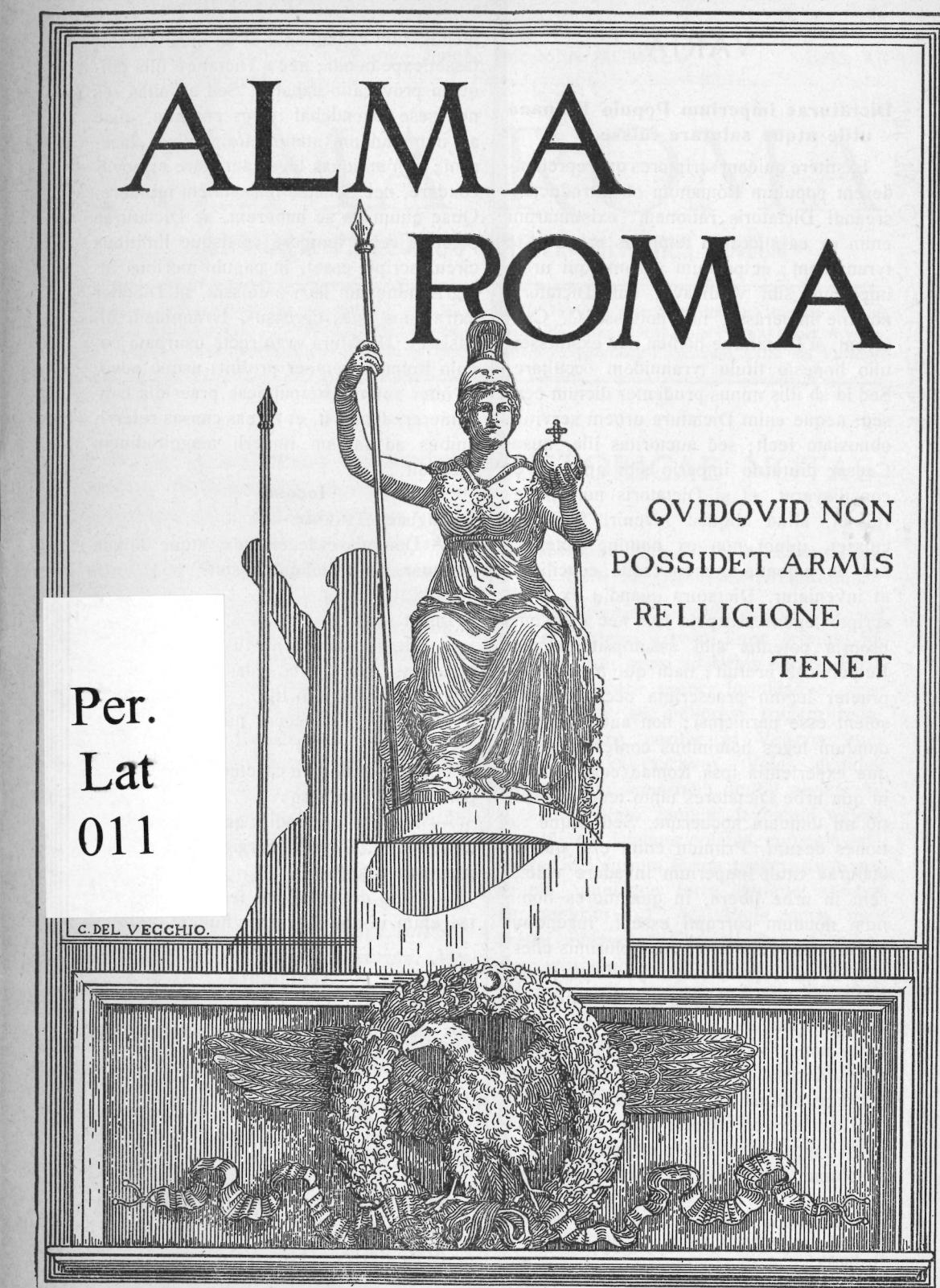

— Si quod malum vel domi in Republica vel adversus Rempublicam foris vehementer actum sit, satius esse id ferre aliquandiu, quam in id eniti ut violenter extirpetur. Id. fasc. X	PAG.
— Viros principes et Rerumpublicarum gubernatores non debere beneficia quae subditis praestare volunt, eo usque differre, donec videantur necessitate compulsi ea praestitisse. Id. fasc. XI	
— Dictature imperium Populo Romano utile atque salutare fuisse. Id. fasc. XII Cfr. etiam <i>Ars, Funebris, Selecta ex bibliothecis et archivis</i>	
Libera a pittacis responsa	38
Librorum recensio 62, 72, 85, 99, 110	
Litterae et Philologia	
De latini sermonis notis singularibus (<i>I. Jss.</i>):	
— De coniunctione quae plura verba regit	8
— De adiectivo numerali subauditio.	9
— De constructione praedicati.	9
— De verbo a quo pendet coniunctivus simul et infinitus.	18
— Verba quaestionis « unde » pro verbis questionis « quo »	19
— Dativus pro genitivo	29
— Coniunctivus pro indicativo	29
— Participium pro praepositione.	30
— Voces interrogativae ad exclamandum usitatae	30
— Adiectivum pro substantivo.	31
— Substantivum pro adiectivo.	40
— Propositio adiuncta pro participio aut gerundio	41
— De substantiis in « tor »	54
— De propositionibus iuxta ponendis	55
— De propositione « finali »	55
— De tempore verbi propositionis consequitiae.	66
— De propositionibus superadditis	67
— De adverbio superaddito.	67
— De singulari pro plurali.	67
— Quomodo reddatur negativum cum coniunctione « et ».	78
— Hendiadis	78
— Adiectiva a pronomine neutro pendent	95
— De substantivo quod ab altero substantivo pendet	95
— De genitivo pro altero casu	96
— Substantivum pro adiectivo.	96
— Genitivus et ablativus qualitatis	105
— De genitivis « nostrum, vestrum, nostri, vestri, etc. »	105
— De ablativis qui a comparativo pendent	106
— Quod tempus usurpari debeat.	106
— De possessivis « sui, tui, etc. » substantive positis	118
— « Nemo » pro « nullus »	118
— De litote	118
— De usu indicativi	119
De participio neutro absolute positio	126
De sensu quarundam coniunctionum	PAG.
Quid his temporibus vitandum sit latine scribentibus (<i>Fr. Palata</i>)	127
Vincentius Tarozzi latinarum litterarum ac pietatis cultor eximius (<i>I. de C.</i>)	26
Ethnicorum Christianorumque scriptorum quae orationis elegancia et perspicuitas fuerint (<i>A. Aureli</i>)	63
De Iosepho Balestro coptologo atque biblista clarissimo (<i>I. B. Bellissima</i>).	87
De Ethnicorum et Christianorum hymnis in sacris solemnibus canendis (<i>A. Aureli</i>)	91
De Latino sermone apud mediae aetatis scriptores (<i>A. Aureli</i>)	101
Cfr. quoque <i>Epistolarum commercium atque Selecta ex bibliothecis et archivis</i>	111
Medicæ notaæ	
« Serotherapy » apud Veteres (<i>G. P.</i>)	59
De balneis (<i>P. d. V.</i>)	80
Cfr. quoque <i>Selecta ex bibliothecis et archivis</i> .	
Roma sacra	
SS. D. N. Pii PP. XII litterae encycliche ad Patriarchas, Primate, Archiepiscopos, Episcopos aliosque locorum Ordinarios pacem et communionem cum Apostolica Sede habentibus	11, 22
Homilia a SS. D. N. Pio PP. XII inter Missarum solemnia in templo Vaticano dicta die Christi anastasi sacra huius anni MCMXL	45
Selecta ex bibliothecis et archivis	
Epistulae duorum regum famosissimae (<i>H. Lis</i>).	56
Selecta Petri Royzii Maurei epigramma (<i>H. Lis</i>)	106
Anatomica humani corporis synopsis (<i>I. M. Lancisi</i>)	134
Sententiae 6, 8, 9, 33, 52, 59, 61, 68, 83, 109, 128, 130	
Vacui temporis hora	
Pro iudicibus mensarum elegantibus escarum ordo. In II operculi pag. fascic. I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI	
Iocosa (<i>I. F.</i>). Id. fasc. I, II, III, IV, VI, VII, VIII-IX, X, XII.	
Aenigmata (<i>F. Palata</i>). Id. fasc. II, III, IV, V, VI, VII, VIII-IX, X, XI, XII.	
Varia	
Quantum homo annorum completere potest? (<i>H. Lis</i>)	20
Paschalia (<i>P. d. V.</i>)	31
De humanae vitae longinquitate (<i>H. P.</i>) . .	69
De statura hominis (<i>H. P.</i>)	97
Quorundam animalium viae, pugnae, instinctus (<i>M. L.</i>)	107, 120
De rusticatione (<i>P. d. V.</i>)	121
De Italorum metallorum recenti spectaculo (<i>M. Gianoglio</i>)	131

VARIA

Dictatura imperium Populo Romano utile atque salutare fuisse.¹

Exstitere quidam scriptores qui reprehenderent populum Romanum ob introductam creandi Dictatoris rationem: existimarent enim ex ea successu temporis ortam esse tyrannidem; et primum eorum, qui urbis imperium sibi vindicavit, sub Dictatoris nomine imperasse, nec potuisse C. Caesarem, si Dictatura nomen non exstisset, ullo honesto titulo tyrannidem occultare. Sed id ab illis minus prudenter dictum censeo; neque enim Dictatura urbem servituti obnoxiam fecit; sed auctoritas illa, quam Caesar diuturno imperio sibi apud cives conciliaverat, et si Dictatoris nomen defuisset, aliud aliquod inveniri facile licuisset, quum non ex nomine potentia, sed ex potentia nomen facile concilietur et inveniatur. Dictatura quandiu ex praescripto legum usurpata fuit nec eam quis propria potentia sibi assumpsit, semper Reipublicae profuit; nam qui Magistratus praeter legum praescripta occupantur, ii solent esse perniciosi; non autem qui secundum leges hominibus conferuntur; idque experientia ipsa Romae comprobavit, in qua urbe Dictatores tanto temporis spatio nil unquam nocuerunt. Sed neque rationes desunt. Primum enim eis, qui dictatura titulo imperium invadere voluerint in urbe libera, in qua mores hominum nondum corrupti essent, ingentibus opibus opus fuisse, et quamplurimis clientelis et qui consilii essent participes; quae in libera civitate nemini simul omnia contingunt, quamdui leges observantur. Praeterea non creabatur Dictator nisi urgente aliqua necessitate, neque durabat eius magistratus diutius quam eo usque donec eam rem confecisset, propter quam dictus fuisse. In qua conficienda potestatem habebat absolutam atque liberam, quum sontes pu-

niendi, tum consultandi et ea quae consultasset expediendi; nec a Dictatore ulla cuiquam provocatio dabatur. Sed ad alias res non sese extendebat ipsius potentia, quae ad immutandum statum Reipublicae facerent; non antiquas leges abrogare et novas condere, nec Senatus maiestatem minuere. Quae quum ita se haberent, ac Dictatura potentia certo tempore certisque limitibus circumscripta esset, in populo moribus integris nunquam fieri potuisset, ut Dictator extra suos fines egressus, tyrannidem invasisset. Dictatura ergo recte usurpata populo Romano semper profuit; usque adeo, ut inter summa Reipublicae praesidia connumerari debuerit, et ad eas causas referri, quibus ad tantam imperii magnitudinem ascendit.

Locosa

Magister TUCCIO:

— Demptis e decem sex, atque deinde quattuor, quid denique restat?

TUCCIU tacet.

Instat alter:

— Hem! serva. Si tu cerasa decem possideas, sex primo edas, postea quatuor, quid reliquum tibi?

TUCCIU: — Decem nuclei!

TUCCIU renovare coactus scientiae suaे periculum, Magistro:

— Ah! si ne hodie quidem probatus discesserim, Tiberis gurgitibus me miserum concedam!

— Sine detractione feceris: cucurbitae enim in aquis semper fluitant.

Aenigmata

I

Vox eadem maneo: mox glandes sexaque vibro, mox vobis, pisces, molior insidias.

II

Proh dolor! Elinguis nequeo tibi reddere voces.

Principium varia: sum procul insidiis.

FR. PALATA.

Aenigmata in superiore fasciculo proposita his respondent: 1) Arcus, Orcus; 2) Acia, Ascia.

¹ Ex NICOLAI MACHIAVELLI opere: *De republica disputationes ex prima decade T. Livii latine vertit H. BINDI.*

Ann. XXVII

Romae, mense Decembri MCMXL

Fasc. XII

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium subnotationis an. MCMXL est pro Italia libell. 15; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 30 exaequans; ante solvendum rectoque tramite mittendum sive ad IOSEPHUM FORNARI doct. *Romanam, Via di S. Maria dell'Anima, 39* sive ad *Typographiam Polyglottam Vaticanam, Città del Vaticano*

SOCIIS ET LECTORIBUS COMMENTARIIS
NOSTRI HUMANISSIMIS natalicia, quae properant, festa et novum annum fausta felicia ex animo ominamur. Afferant hominibus bonam illam voluntatem, ex qua tantum sperare licet veram pacem, in iustitia scilicet et caritate, quam Christus nascens universo orbi nuntiavit et Summus Ecclesiae Pontifex, Eius Vicarius, Pius XII, suadere et auspicari nunquam desistit.

Quae nostra proposita sint in annum MCMXLI, in fasciculo mensis Ianuarii de more explanabimus: hodie tantum admonemus premium consociationis, quod est libell. 15 pro Italia, summa 30 libell. Italic. aequans pro exteris gentibus, licet tristissimis hisce temporis adiunctis, immutatum mansurum. Magnae huic nostrae mercedi Sociorum merces respondeat; atque citius eorum qui subnotationis premium exeuntis huius anni MCMXL nondum solverunt.

In memoriam denique revocamus ALMAE ROMAE sedem a Via del Governo Vecchio, 96 translatam esse in Via S. Maria dell'Anima, 39.

A. R.

HISTORICAE NOTAE¹

De Romana Republica a coniuratione Sp. Melii ad Gallorum invasiones.

Populi finitimi maxime exigitantur, sed adverso marte; Romani enim primum Fidenates, qui, quasi ad Urbis portas, Etruscorum veluti erant formidabile pugnaculum, ad meliorem frugem reducunt; Aequos pariter et Volscos inter an. CCCXXXI-CCCXVIII, Veios denique bello decem annorum, multis divinis signis conlustrato, tandem devincunt virtute Camilli, qui Dictator creatus, cuniculo subducto, in Veiorum forum repente cum suis erupit, omniaque ferro ignique vastavit (a. CCCXCVI a. C. n.). Veis captis, mox facile subiguntur Etrusci, fines Capenatiuum vastantur, Faliscis venia fit, Sappinates prosteruntur. Sed en Galli, qui irrefrenato impetu in Urbem ruunt omniaque immani populantur incendio.

Quod autem internam vitam attinet, anno CCCXXXI factus fertur primus census: Censorum decennale munus Aemilius consul ad menses duodeviginti contraxit, qua propter a Censoribus « nota » affectus est

¹ Cfr. fasc. sup.

atque tributis oneratus et «aerarius» renuntiatus.

Consulum loco Militum Tribuni denuo creantur; interdum et Consules et Tribuni militum simul reperiuntur in fontibus.

Plebs morbis rerumque caritate aereque alieno oppressa plures commovetur, sed parum obtinet; vix ut Consulum loco Tribuni militum creentur etiam a plebeis, licet primis quadraginta annis fere semper patricii creati sint. Leges agrariae non semel a Tribunis Plebis proponuntur, sed fere frustra: nonnunquam iidem plebis Tribuni inter sese non concordant.

At hostibus urgentibus concordia plures inter patres et plebem restituitur, fere semper novis plebi iuribus partis. Capto tandem Veiorum oppido, splendidoque triumpho relato, Camillus quem obstitisset Tito Licinio plebis tribuno roganti ut Veiorum ager plebi distribueretur, a Tribunis Plebis accusatus, an. CCCXCI ulro in exsilium abiit, deos deprecatus ut innocentem vindicarent, utque quamprimum Romam sua indigeret opera. Sane, ecce Galli in Urbem irruunt omniaque igni consumunt (an. CCCXC a. C.). Camillus accurrit, repellit Gallos, qui iterum tertiumque redeunt usque ad medium saec. IV, sed semper infectis rebus discedunt.

* * *

Et nunc ad animadversiones criticas.

Bellum contra Fidenas certum est, licet non constet utrum pugnatum fuerit anno CCCXXXVII an CCCXXVI, aut etiam se-rius, certe ante bellum Veiorum, quod forsan initium habuit inter an. CCCVI et CCCIII, incerta de causa. Spatium annorum decem forsan e bello Troiano desumitur.

Nihil nos vetat credere Veios captos per cuniculum.

Quod ad vitam internam constitutionemque reipublicae attinet, haec summa capita certa videntur:

Censura, licet disputetur quo certo anno, hoc tamen temporis spatio orta est.

Idem tenendum de Tribunis Militum imperio consulari; hi tamen e plebe nonnisi seriis delecti sunt.

Discordiae patres inter et plebem plures excitatae compositaeque fuere; plebs autem agrum Veientorum obtinuit atque incoluit; siquidem ad Gallos arcenos Romanis primum conveniunt in agrum Veientanum.

Camillus primam partem tulit in Veiis oppugnandis; fortasse invidiam populi deinde in sese excitavit; cetera quae de eodem feruntur vix credenda.

Sed quamquam eventus in se simplices plures narrati connexique inter se fuere; quamquam bella magnitudine atque diuturnitate aucta sunt, attamen ea quae supersunt e traditione hellenica, si conferantur cum elementis vetustioribus atque generalibus traditionis Latinae, nos quodammodo tamen dirigunt ad summa invenienda, dispicienda historiae Romanae atque Latinae linea menta ante Gallicam quoque invasionem; ad dignoscendas discriminandasque illas saltem res gestas, quibus quasi fundamento nixa, Roma tandem, quae urbs finitima tantum foederis erat Latini, foederi universo praevaluit, Etruscis obstitit, Fidenates Veientesque subegit.

SYLVIA ROMANI.

DE LATINI SERMONIS NOTIS SINGULARIBUS¹

De participio neutro absolute posito

Quaedam participia passiva interdum sola ponuntur in ablativo absoluto.

EXEMPLA: Consul, statione equitum ad portam posita, *edictoque* ut quicumque ad vallum tenderet pro hoste haberetur, fu-

¹ Cfr. fasc. sup.

gientibus obstitit (TIT. LIV.) — Caesar temeritatem militum reprehendit, *exposito* quid iniquitas loci possit (CAES.) — *Explorato* iam profectos amicos, noctem quietam agit (TAC.) — Pataris, *cognito* vivere Ptolemaeum, navigandi in Aegyptum omisum consilium est (TIT. LIV.) — Ibi, ex agrestibus *cognito* hostium naves ad insulam Aetholiam stare, consilium habitum (TIT. LIV.) — Milites Germanicum, sese feriret hortabantur; et miles, nomine Caius Lusidius, strictum obtulit gladium, *addito* acutio rem esse (TAC.) — Urbem *auspicato* inauguroaque conditam habemus (TIT. LIV.) — Quasi *debellato* triumphabat (TIT. LIV.) — *Intellecto* in quos saeviretur, pes simi quoque arma rapuerant (TAC.) — Nec Claudius ultra *exspectato* obvium apud forum se praebet gratantibus (TAC.) — Germanicus, nondum *comperto* profectionem eam incusari, Nilo subvehebatur, orsus opido a Canopo (TAC.) — *Auditio* castellum obsideri, sex legiones eo duxit (TAC.).

De sensu quarumdam coniunctionum

a) «*Et*» ponitur nonnunquam pro «*etiam*».

EXEMPLA: Optavit lentas et mihi militias ((TIB.) — Virtutes et ipsae taedium pariunt, nisi gratia varietatis adiutae (QUINT.) — Fortuna quo se, eodem et inclinat favor (PUB. SYR.) — Darius, cum vinci suos videret, mori voluit et ipse (IUST.) — Quanto maius praelium fuit, tanto et clarior victoria (IUST.) — Nihil eripiet Fortuna, nisi quod et dedit (PUB. SYR.) — Erimus ibi, dedicationis die, quem epulo celebrare constitui. Subsistimus fortasse et sequenti, sed tanto magis viam ipsam corripiemus (PI., Ep., IV, 1) — Nec minor Euryali caedes: incensus et ipse perfurit (VERG., Aen., IX, 342) — Multos turba, cum praecipites deruptaeque utrimque angustiae essent, in immensum altitudinis deiecit, quosdam et armatos (TIT. LIV., XXI, 33) — Struem ingentem

lignorum faciunt eamque, quum et vis venti apta faciendo igni coorta esset, succendent (TIT. LIV., XXI, 37) — Mox, cornua extendendo, clausere et ab tergo hostes (TIT. LIV., XXII, 47) — Consulem et ad regendum equum vires deficiebat (TIT. LIV., XXII, 49) — Simul et ipse Patres Conscriptos quid pararet edocet (TIT. LIV., XXVII, 43) — Postero die, consilium habitum, cui et L. Porcius Licinius praetor adfuit (TIT. LIV., XXVII, 46) — Equitatum et ipse circumdedit cornibus (TIT. LIV., XXX, 33).

b) Ad probationem inducendam, usurpat «nam, enim, etenim, quippe». Interdum «enim» et «etenim» continuant orationem.

EXEMPLA: Hac pugna nihil adhuc nobilis; nulla enim unquam tam exigua manus tantas opes prostravit (CORN. NEP.) — *Etenim* dicere bene nemo potest, nisi qui prudenter intellegit (CIC.) — Hic pagus appellatur Tigurinus: nam omnis civitas Helvetia in quatuor pagos divisa est (CAES.) — Ius semper quaesitum est aequabile: neque enim aliter ius esset (CIC.) — Sol Democrito Magnus videtur, quippe homini eruditio in geometriaque perfecto (CIC.) — Quam aptas quamque multarum artium ministras manus natura homini dedit! Digitorum enim contractio facilis, facilisque porrectio, propter molles commissuras et artus, nullo in motu laborat (CIC., II De nat. deor., LX, 150) — Que quisque est solertior et ingeniosior, hoc docet irascundius et laboriosius; quod enim ipse celeriter arripuit, id cum tarde percipi videt, discruciat (CIC.) — Quid miraris viros bonos, ut confirmentur, concurti? Non est arbor solida nec fortis, nisi in quam frequens ventus incursat: ipsa enim vexatione constringitur et radices certius figit; fragiles sunt, quae in aprica valle creverunt (SEN., De Prov., IV).

c) «*Quin*» non raro ponitur pro «*ut non*» in completivis.

EXEMPLA: Facere non possum *quin* quotidie ad te litteras mittam, ut tuas accipiam (CIC.) — Germani retineri non poterant *quin* in nostros tela coniicerent (CAES.) — Haud multum abfuit *quin* Ismenias interficeretur (TIT. LIV.) — Nihil abest *quin* sim miserrimus (CIC.) — Non possum *quin* lacrimem (TER.) — Mira fulminis opera sunt, nec quidquam dubii relinquuntia, *quin* divina insit illis potentia (SEN.) — Nunc lavabo ut rem divinam faciam, ne amicum morer *quin* suum extemplo filium ducat domum (PLAUT., Aul., V, 2) — Non deprecor iam *quin* gravedinem et tussim non mihi, sed ipsi Sextio ferat frigus, qui tunc vocat me, quem malum legit librum (CATUL., 44) — Ego me a Pompeio legari ita sum passus, ut nulla re impedirer *quin*, si vellem, mihi esset integrum censuram petere (CIC., Att., IV, 2) — Vix sibi temperant superbi, *quin* eo usque impudentiae provehantur, ut naturam oderint, quod infra deos sumus (SEN., Benef., II, 29) — Teneri non potui *quin* tibi apertius illud his litteris declararem (CIC., Att., IV, 14) — Non potuerant contineri *quin* bellum parent coniurationesque facerent (CAES., Bel. gal., V, 9) — Quis unquam dubitavit *quin* in republica nostra primas eloquentia tenuerit semper, secundas iuris scientia? (CIC., Or., 41) — Haec quum cernimus, possumusne dubitare *quin* his praesit aliquis effector et moderator tanti operis? (CIC., Tusc., I, 28) — Non dubium est *quin* magnum mihi ex hac re sit malum (TER., Eun., V, 6) — Paulum abfuit *quin* Varum Pelignus interficeret (CAES., Bel. civ., II, 35) — Perfuga ad Gallos venit, docetque non longius abesse *quin* proxima nocte Sabinus clam ex castris exercitum educat et ad Caesarem auxiliu ferendi causa profiscatur (CAES., Bell. gal., III, 18) — Aegre tunc sunt reteniti milites *quin* oppidum irrumperent (CAES., Bel. gal., II, 13) — Dici non potest *quin* ii qui nihil metuant, beati sint

(CIC., Tusc., V, 7) — Quis ignorat *quin* tria Graecorum genera sint? (CIC., Flacc., 27) — Illud te non arbitror fugere *quin* homines in dissensione domestica debeant honestiorem sequi partem (CIC., Fam., VIII, 11).

I. JSS.

AD IESUM PUERUM

*Tristis saevit hiems terraque frigore
late diriguit sentibus aspera;
nullus ridet odorus
rivi margine flosculus.*

*Duram at saevitatem spernere temporis
ingens egit amor; limine desilis
caeli, Christe, beato
et mortalibus advenis.*

*Extemplo aethereis acta nitoribus
cedit nox animis lugubris ingruens;
lux optata refulget
et pax candida cordibus.*

*Eheu, me pariter detinet improba
mentis segnities tristeque taedium,
correptusque pavore
curis torqueor anxiis.*

*Incumbunt tenebrae criminis horridae
eiecere procul spemque superstitem...
ah, succurre labanti
culparum immemor omnium,*

*unum perfugium flentibus efficax!
O Iesu, venias, cor tibi praebeo.
regnat te sine luctus,
tecum vivere est gaudium.*

HIRPINUS.

Non aeque amici audiunt et inimici.

S. HIERONYMUS.

PUER IESUS IN PINGENDI ARTE PERSPECTUS

Puerum lesum vel in praesepio humiliter cubantem, vel in ulnis a Virgine Mater Magis regibus, pastoribus, christicolis adorandum exhibitum quo melius effingent coloribus, peritissimi quique picturae, nobili quadam aemulatione, inter se contendisse videntur. Atque in primis animadvertisendum existimamus vel in Ecclesiae initii, quum primi christifideles sacra peragentes hypogaeorum premebantur angustiis, iam tum ab artificibus divinum puerulum penicillo, aut in anaglyphis reddi coeptum esse. Prima id genus opera nullius fere sunt momenti, quum nihil aliud, nisi romanae artis ad occasum vergentis praebant monumenta. Neque pluris habendae videntur huiusmodi tabulae a Bizantinis, vel ab aliis, bizantino more, pictae, utpote quae proceris rigidisque formis ab huminis verisque maxime dissident.

Infantis Iesus pictor dignus, qui memoretur, primus occurrit Octavianus Nellius, qui simplici utens pingendi ratione, verum confecit praesepe, prout nostris adhuc diebus a populo effingitur novendialibus precibus nasciturum Messiam invocante. In eo enim videre est Virginem Deiparam brachia tendentem filio, qui cum levi risu, tum manibus sublatis matri invitanti perlitter responderet, atque ex humili stramento surgere videtur. A dextera interea duae ad praesepe properant mulieres, quarum una urceum aquarium, altera linteum fert manibus et fascias, quibus infans Iesus induatur. Sanctus autem vir Iosephus, dextro in latere fere abditus, admirabile humani generis Servatoris mysterium secum animo cogitat atque meditatur. Bos etiam asellusque mirificum Redemptoris adventum animadvertisse apparent, quippe quum a stramine comedendo destiterint attonitique insolitum circumspicient spectaculum.

Exquisitiorem redolet artem tabula a Philippo Lippio picta, quae Florentiae asservatur in palatio «Pitti», in duas divisa partes, sive scenas: harum in anteriore Virgo Mater oculis accipitur, cuius in genibus divinus insidet filiolus malum punicum, foecunditatis symbolum, manu praebens spectantibus. Posteriore in tabulae parte puerpera quaedam in lectulo effingitur, quasi in Dei Matris fidem, fausto auspicio, sit commissa: hinc et illinc foeminae, laetitia exsulantes, curis prosequuntur donisque cumulant puerperio adhuc aegrotam, quae nato suaviter ad blanditur, dum pater dextrorum externam domus concendet scalam, nuntium pueruli recens orti relaturus sacerdoti, qui sacris Australibus abluit aquis.

Personarum multitudine ac varietate sumptuosis exornatarum vestibus admirationem coniicit in spectatores infans Iesus Magis regibus colentibus a Virgine Deipara mediis in brachiis praebitus, quem pinxit Florentiae Dominicus Ghirlandao. In hac enim tabula auctor vestes et ornamenta suis temporibus in more spectantium oculis tali subiicit arte, ut magnificus Magorum regum comitatus ex puellis, pueris, viris equitibusque Florentinis constituit videatur, atque ex his omnibus quid unum harmonicum mirificumque proficiatur.

Magos reges Messiam adorantes effinxit coloribus etiam Bernardinus Luinius, qui non secus, atque artifex quem modo memoravimus, in iis regiis personis eorumque pueris virisque concomitantibus pingendis, principes et comitatus suorum temporum sumptuosis vestibus ornamentiisque nitentes sibi reddendos coloribus constituit. Haec tabula asservatur in Galliae Cisalpinae oppidulo, quod italice «Saronno» appellatur.

Finem, quem sibi praestituerant Dominicus Ghirlandao et Bernardinus Luinius, plene perfecteque est assecutus Benotius

Gozzolius, qui Florentiae in sacello palatii « Riccardi », quo tunc temporis tamquam regia Medici utebantur, summa rerum potiti, reflorentes artes, atque Medicei principatus ritus magnificos, pomposaque instituta peniculo effingenda suscepit. Per insignis itaque artifex in pariete absydi proximo Virginem pinxit divinum filiolum Magis regibus adorandum praebentem : dextera autem et sinistra mediis in arboribus festiva beatorum spirituum agmina oculis accipiuntur. Reliquis in parietibus magnificos trium Magorum regum comitatus ad praeseppe properantes videre est, qui centum triginta personis in compositum, quadraginta equis, quatuor dromedariis constant. Heic, nisi spatii angeremur angustiis, verbis abunde esset persequendum immanis istud magnitudinis opus, quod personarum numero ac varietate, vestium ornamentorumque opulentia atque splendore spectatores admiratione percellit; sed satis illud leviter attigisse.

Per ingentibus tabulis, de quibus diximus, exigua mole adversari videtur quam pinxit Laurentius Scarpellonius, cognomento « di Credi » communiter notus, qui Mariam eiusque integerrimum sponsum adorantes puerum Iesum ita coloribus effecit, ut eae personae, suavi nitentes pulchritudine, exquisitissimam Urbinatis praesentirent ac redolerent artem. Hoc insigne picturae opus Romae suburbanae quondam Burghesiorum villae pinacothecam statis diebus invisentibus admirari licet.

Dignas id genus tabulas, quae laudentur, pinxerunt quoque Beatus Angelicus, Benvenutus Tisius, vulgo « Garofalo » appellatus, Albertus Durero, Petrus Vannucius, et alii sexenti, quos numerare longum est. Attamen facere non possum, quin obiter memorem Ioannem Van Eyck belgam, Gherardum Honthorst batavum, cui delle Notti cognomen datur, quod nocturnis pingendis scenis, Caravaggiano more, maxime delectabatur, et Alexandrum Bot-

ticellum, qui in huiusmodi effigendis tabulis, de quibus verba fecimus, perfectio- nis fastigium attigisse habetur.

Mirum sane est trium artificum primum, qui floruit XIV christiano saeculo ad extremum vertente, vel XV ineunte, quum pin- gendi ars nondum adoleverat, tam suavi decore Virginis vultum exornasse Messiam Magis regibus adorandum praebentis.

Alter autem pictor tres mulieres pen- culo reddidit infantem Iesum in Virginis ultiis colentes, quae tamen oculis, fronte, labiis, totaque facie videndi potius, quam adorandi ostendunt cupiditatem. Neque vera Deipara patet adspectu Maria, cuius in sinu perbellum quidem admiramus puerum, at minime divinum. Praecipua huius tabulae virtus sunt mirifici effectus, qui ex luce atque ex umbris inter se harmonice decertantibus, sive, ut rectius dicam, foedus sapienter pangentibus, proficiscuntur.

Tertius denique, videlicet Botticellius, Virginem Mariam brachiis ferentem, vel foventem sinu puerum Iesum mediis in angelis adorantibus quater penicillo effin- gendam suscepit, totidemque illud Horatii « ... variata placent » ad unguem in usum deducere, maxima mentis acie ornatus, valuit. In his tabulis, quarum tres Florentiae asservantur, alia autem Romae, personarum, praesertim beatorum spirituum, vultus ac formae tam suaviter tenuia, exqui- sita, perfecta eluent, ut ea non hominis, sed superiorum arte confecta dixeris: fieri enim non potest, quin animus, in hoc sublimi perspicioendo spectaculo, a terrenis se expediri, atque ad caelestia contemplanda quodam modo tolli rapique sentiat.

X.

Vere magni animi est iniurias negligere, nec ad quorundam convicia aures vel linguam ha- bere.

CHRISOSTOMUS.

DE ITALORUM METALLORUM RECENTI SPECTACULO¹

Romae, in nobilissimo illo maximo Circo, cuius apud valles Ovidius docet cavum alveum consedisse, geminosque lupae lac sorbentes fatum Urbi aeternum statuisse, patuit recens italicorum metallorum spectaculum, quo magni sane et mirabiles conatus referebantur, quibus amplissimi viri rem publicam nostram regentes contendunt, ut exterarum gentium, secundas nobis res invidentium, imperium, vel melius iniquam servitutem effugiamus, nobisque salutem nostris ipsorum viribus expetamus.

Locus est ex pulcherrimis totius Urbis. Non longe abest Caesarum Palatum, Aventinusque Mons, atque in virentium arborum recessu, rudera supersunt testan- tia nostrorum patrum gloriam. Neque fru- stra plus quam viginti saecula interiecta sunt ex quo certantium colores in eodem hoc Circo agitabantur, ubi nunc Italorum et voluntatis et audaciae et alacritatis documenta mirantium oculis sunt magnifice demonstrata.

Sed iam spectaculum adeamus.

Quod antequam ingrediamur machina vaporitraha se nobis dat in conspectum. Quae, pluries confectis itineribus, plus quam trecenta chilometrum milia percur- rit; nunc quoque quiescens quoddam opus perficit; hiberno enim tempore vapore suo spectaculi aulas calefacit, exemplar et quasi imago Italorum industriae et laboris, quae nunquam, ne in senectute quidem, mi- nuuntur.

Spectaculum dextrorum peragrat incipientibus obiciuntur primum comburenda

¹ Libenti animo hanc descriptionem edimus a cl. d.re Mario Gianoglio, socio nostro, anno 1939 discipulis suis Consentini lycei, habitam; eoque magis quod inde te- stimonium perhibeat, in Italis publicis ludis latini sermo- nis usum haud omnino in desuetudinem cessisse.

solida, quorum mirari licet, cum fodinae exemplum diligenter restitutum atque ex- pressum, tum quoque machinas et arma, quae metallorum opifices coram adeuntibus tractant exercentque, quibus metalla in ter- rae sinu effodiuntur et in lucem produ- cuntur.

Pone subeunt liquentia atque aëria com- buren- da. Ad quae pertinet ingens turris qua, adiuvantibus machinis, inferius solum exploratur. Licet hīc sub oculis habere, accurate et eleganter restituta, usque ad minima, omnia quae ad oleum vivum, quod petroleum nuncupamus, requirendum et extrahendum sunt.

Immanis nunc petra ad unguem efficta locum demonstrat ubi metalla e ferro con- spicienda pateant. Machinae hīc quoque et opifices operam dantes, lumina sapien- ter collocata, moderataeque luces mentes animosque magna alliciunt admiratione.

Quae autem ex plumbō, zinco, argento, cadmioque effecta sint, in subsequenti aula discimus, sive in his metallis effodiendis, sive in iisdem ad plurima quae inde elici possint adhibendis.

Petrarum nunc plurima praebentur spe- cimina, quae metallum, quod optimo iure italicum dici potest, idest aluminium, ef- fundunt. Aula subsequitur, in qua plurima exhibentur quae ad metallum quoddam, quam excellentissime italicum, argentum vivum, inquam, seu hydrargyrum, quod Itali Mercurium appellant, referuntur; cuius quidam mirus fons, plurimis conti- nenter exsiliens iactibus, in peristylio conspicitur, in quem manus iniecisse, ut hydrargyrum manibus complectentur Angli Regni Administrati, Romam visen- tes, frustra conati esse dicuntur.

Stannum autem, et nikelium, et cobal- tum, et stibium, seu antimonium, et arse- nicum, et aurum, et alia plurima aliis locis oculis subiciuntur, in quibus plurima col- liguntur vel ex his confecta, vel quomodo eadem veniunt in hominum manus.

Sed nunc aulae maxima et plurimae vi-sentibus aperiuntur, in quibus marmora exstant. Magna hic, vel potius maxima, et innumera copia colorum, venarumque distinctionum; pulcherrima omnia atque admiratione digna; praesertim in aula quadam omnium Italiae marmororum specimini-bus exornata, liquidoque undae fonte laeta. Contra, in spectaculi sinistro cornu, ad rei mensuram expressae, lautumiae effectae sunt, Carariensium instar, in quibus omnia videre licet quae apud Carariam sunt ad moles marmoreas secandas, easdemque in inferiorem locum deferendas, quadrandas, poliendas.

Sulphuris fodinae exemplum, mores et loca in quibus sulphur effoditur, in inse-quentibus aulis patent, finitima quibus aulae aliae patefiunt, in quibus plurima exhibentur, ut arenae ex silice, et alia plurima, quae ex petris nostris educuntur.

Maximae nunc aedes circumeuntibus praestolantur, quarum primis, maiestate ipsa loci, plurimisque tabulis et numeris, quae facta vel facienda sint demonstrantur, ut nos ipsi in omnibus rebus nobis suppetamus; alteris quae omnia machinis et instrumentis exquirantur; tertii autem quae omnia, eaque permulta, facta sint ad terras nostras in fertiles agros convertendas, paludesque et omnes pestilentes exhalationes reiciendas. Titulum autem summis his ae-dibus inscriptum, longe conspiciendum, vi-demus «Autarchia», cui paulo inferius haec quae sequuntur verba usque a primo spectaculi aditu leguntur: «Mussolini sem-per recte monet».

Secunda nunc et ultima pars spectaculi manet inspicienda, quam ad invisendam pergemus retro, dextrorum semper ambulan tes, sed aditum versus. Et salis primum tabernaculum ingredimur.

Quod tribus aulis constat, quarum in prima plurima conspicuntur, quibus fit, ut sal ex maris aquis respiratione seu vapo ratione educatur et in candidos acervos

coacervetur. Cum haec omnia aptis ma-chinis flant, ideo parvula rerum hominum que exemplaria operas omnes ad unguem effingunt atque exprimunt. Quas operas ta-bulae numerique collustrant, e quibus etiam omnia ostenduntur, quae ad salis mercaturam, seu in nostrum populum seu in alienos, attinent. Ad haec accedunt ta-bulae complures, quibus emergit anti-quitus Romanos salem protulisse, merca-toque esse, a quibus hae artes mediae ae-tatis hominibus, et ab his nobis, per sae-cula, traditae sint. Nativus etiam sal, quem vulgo «sal gemma» appellamus, pro-ducitur in mole quadam e Bruttiorum fini-bus devecta; accedunt bromum bromura-que, quae omnia Itali novissime sibi pro-ferre possunt.

Aliud sequitur tabernaculum, in quo cautions proferuntur quae ad subolem in-dolemque nostras defendendas, vitamque hominum operam in fodinis dantium tuen-dam adhibentur. Conspecti etiam potest qui fuerit antea fodinarum status, quibus insidiis, quae nunc vitari possunt, illi tunc petiti fuerint. Hinc ad Sacrum acceditur opificibus in opere mortuis dicatum; hic metallorum opificum collegiorum signa col-lecta sunt, et singulorum in toto orbe nomina locorum, ubi italici opifices operam dederunt, mortemque interdum obierunt.

Medicarum aquarum tabernaculum de-inde patens, cum italicas omnes medicas aquas offert, tum etiam plurima omnium temporum documenta ostendit, ex quibus constat medicos Italiae fontes iam a praे-romanis temporibus usque ad aetatem no-stram fuisse cultos, ex iisque salutem semper petitam. Inter quos celeberrimum fuisse, apud lacum Sabatinum, Aquae Apollinaris fontem, monumentum, stips votiva mire adhuc servata et huc pro tem-pore translata, indubium profert testimo-nium.

Commerciis sequens tabernaculum ad-dictum est, ibique omnia recensentur, quae

ad officinarum, domorum, hominumque sin-gulorum utilitatem pertinent, multaque ex his, quae tamen statim usui sint, emi pos-sunt. Paratae vario modo mensae, domo-rum supelleciles instrumenta, sapien-ter exornata conclavia adeuntum oculos alliciunt.

Sed permagnum hic tabernaculum ianuas aperit. Arma, arma, inquam, arma, quae velut panis nobis necessaria sunt, ut pa-nem nostrum vitamque nobis provideamus et caveamus, arma quae populo nostro omnibus temporibus usui fuerunt, nos mi-rantes exspectant. Vexilla primum vide-mus, quae referunt superiorum temporum signa militaria; exemplaria deinde omnium armorum, vel antiquissimarum aetatum, quae omnes Italiae gentes iam ante ho-minum memoriam, palaeolithico, neolithi-co, aeneo, ferreo tempore, manibus te-nuerunt, vitamque contra hostes vel beluas tueri conatae sunt. Arma accedunt aevorum recentiorum, Etruscorum, Romano-rum, usque ad aetatem quam medium dicimus, et ad aetatem nostram, usque etiam ad bella quae ipsi viximus et pugnavimus. Per multa hic miranda sunt, nimia dictu, de armis exercitus nostri, classiriorumque nostrorum, praecipue de armis illis, quae subaquanea appellamus. Sed quae magis mentem nostram alliciunt illa sunt, quae ad aëriae navigationis artem pertinent, in-ter quae tria tecto suspensa velivola et plurima parvula exemplaria velivolorum, quae Itali ab artis aviariae initio usque in praesens tempus exstruxerunt. Accedunt arma illa dierum nostrorum, quae secun-dum novissima inventa legesque doctrinae sunt exstructa, et exemplar quoddam om-nium operum quae ad aërium periculum arcendum praesto sunt.

Ultimum tabernaculum demonstrat quae omnia, plurima et optima, flant ad iuve-nes exercendos parandosque, ut operam in fodinis dent, ex quibus rebus existimari licet populum nostrum brevi sibi paratu-

rum esse, viribus et solo suis, omnia quae ad vitam sibi suppeditent, nihilque tandem ab exteris gentibus iam petitum esse. Quod propositum assequi est nunc summa patriae necessitas. Et hercle! assequemur, pecuniarumque servitutem erga exteris gentes feliciter effugiemus. Industria, la-bor, sobrietas, quibus excellimus, nostri soli petrae nos victores tandem futuros esse fidem faciunt. Opportune quidem in men-tem mihi venit, cum clarissimum Ovidianum illud, quod huic spectaculo iure po-terat esse titulus:

*Inde genus durum sumus, experiensque laborum,
et documenta damus qua simus origine nati,
tum non minus clarum Ducas nostri illud:
«Nemo nos se flexurum speret, nisi prius
acerbe pugnaverit!»*

Peragatio iam nunc absoluta est. Ex-euntibus sese offerebat Axumensis obeli-scus, imperii nostri signum, quod novae cuidam viae, cui nomen «Imperialis», ini-cium dat. Quae via in novos Urbis vicos adducit, ubi in annum millesimum nongen-tesimum secundum et quadragesimum, (vel paulo posterius, ut impraesentiarum oppor-tunum videtur) magnum totius orbis specta-culum struendum erit; quae via etiam ad Ostia illa Tiberis adducit, ex quibus nova semper antiquorum temporum monumenta in lucem producuntur, quae nobis vires, bonas artes, mores, commercia, collegia atque constitutiones, sacra etiam imperii temporum testantur. Haec est illa maris via, quam viri qui rebus nostris praesunt novis vehiculis straverunt, ut quam citi-sime ad mare perducat, ad illud mare, cui res et fata nostra omnia credita sunt, ad quod omnes nostrae vires et conatus omnes nostri spectare debent; idem enim nobis una salus est; mare illud, inquam, quod patres nostri «Nostrum» appellaverunt, nobisque nostrum renovandum est. Idem ad nos pertinet, non solum quia omnis no-stra paeninsula in ipsum protenditur, sed

etiam quod naves nostrae portus nostros petentes, et italicos, et libykos, et erythraeos, id continenter peragrant. Atqui etiam nunc cum Vergilio dici potest:

Gens inimica mihi Tyrrhenum navigat aequor!...

MARIUS GIANOGLIO.

Selecta ex bibliothecis et archivis

Anatomica humani corporis synopsis

(*Prolusio habita a IOANNE MARIA LANCISI in Almo Romanae Sapientiae Lyceo cum primum demandata ab Innocentio XI P. M. Anatomiae sibi Cathedram suscipiet VIII Id. Novembr. MDCLXXXIV*)¹

Nondum Anatome innotuerat mortaliibus, quum eam apud superos miro Artis rudimento feliciter eluxisse, sapientissimi Veterum fabulis adumbrarunt. Iupiter si quidem vehementer capite laborans Vulcanum ad cranii dissectionem fertur adhi-

buisse, qui vix ferro cranium Deorum Principi reseraverat, quum Pallas (res dictu ne, an visu mirabilior?) erupit. Sic Sapientiae Dea, quae se a prudentissima Iovis mente genitam gloriabatur, non aliter, quam obstetricante Anatome in lucem prodire potuit. Haec sane mecum ipse aliquando revolvens sub huius fabulae corte veram, dulcemque medullam diu latuisse deprehendi. Non aliunde, videlicet, quam ex Anatome admirabilem, perfectamque Sapientiam, perinde atque a dissecto Iovis capite, inter Medicos ortam fuisse.

In duobus vero, ceu carminibus tota vertitur Medicorum Sapientia, qua ab Empiricis (quibus bellum semper indixerat) discriminantur; horum alterum est notitia salubris humani corporis status, alterum internas morborum causas, morborumque sedes ante omnia percallere. Utrolibet autem in statu animale corpus consideretur, profecto ab Anatome statuitur tanquam physiologicum axioma, illud esse machinam non modo mobilem, sed etiam se moventem, pluribus, diversisque, qua duris, qua mollibus machinulis coagmentatam, una cum variis intercurrentibus, aut pro temporum, usuumque necessitate, subsistentibus fluidis, quorum nonnulla inter se, pleaque vero vicissim cum solidis in motum aguntur. Hae porro machinulae, ubi rite apteque cohaerent, moventurque, ibi prospera viget valetudo; contra vero aegritudines emergunt, quum apta illa, et harmonica solidorum structura, humorumque permeantium crasis, et motio alicubi violatur.

Antequam autem admirandae, Deoque Opifice dignissimae machinae cum ex hoc suggestu, tum in theatro per partes singulas pulchritudinem, symmetriam, constructionem, motum, usumque tyronibus ostendero, opera me pretium facturum, remque vobis, Viris praeclarissimis, minime ingratam prestaturum censeo, si hodierna luce totius fere humani aedificii molem,

¹ IOANNES MARIA LANCISI in Urbe natus an. MDCLIV, secundi ordinis studi in scholis Societatis Iesu peregit, ac deinde, vix undevigesimum annum attingens, medicae artis lauream consequitus est. Triennio post iuter medicos nosocomii S. Spiritus adscriptus, tanta ibi ingenii vi excelluit, ut ad docendum in Romano athenaeo vocaretur, ibique deinde pro-rector, protomedicus Priorque Collegii medici renuntiaretur. Pluribus quoque aliis honoribus honestatus est, inter quos Summorum Pontificum Innocentii XI et Clementis XI archiatri atque intimi cubicularii. Praecepta atque instituta eius multum valuere ad studia medica corrigenda eaque in novam viam inducenda, nempe praxeos et in singularum aegrorum naturam acutae perscrutacionis. Hinc eius fama longe lateque manavit, eoque magis quum eius scripta, eaque fere omnia latine, neque incompte, exarata, typis, quatuor voluminibus, in vulgo edita sunt. In his inquisitiones de subitanis mortibus, de noxiis paludum effluviis eorumque remedii, de motu cordis et aneurysmatibus, et acrosis illa, quod caput disciplinae sua dicunt, de recta medicorum studiorum ratione instituenda in humani generis et scientiae utilitatem. Decessit Romae die xxi mens. Ianuarli MDCCXX, et sepultus est in templo S. Spiritus in Saxia, iuxta locum illum, quod laborum suorum fuit theatrum, cuiusque bibliotheca eius scripta nomenque religiose servat. De eius autem moribus scripsit Halerus: «Vir (fuit) prudens et splendidus, vir eruditus et philanthropus, adiuvare merentes, lites componere amans».

A. R.

ceu brevi quadam tabella delineatam, exhibuero. Quod quidem Architecti facere consueverunt, qui amplissimas aedes aut Basilicas, quarum latitudinem uno intuitu lustrire non licet, modulis, atque iconismis contractas, per omnia simul membra conspicientium oculis subiiciunt.

Age itaque salubris status cognitionem, superis faventibus, ingrediamur, et humanum corpus, mirifico praedicans, et veram scientiam Medicis exhibens, suspiciamus.

Ostium aedificii, per quod alimentis similiiter, ac spiritui ad vitam patet aditus, cogitationibus vero per sermonem veluti extitus aperitur; ostium, inquam, quod os appellatur, primo loco consideremus. Spectamus illico labia, et dentes non ornamenta solum, sed et munimenta, quum se obicem ponant frangendis, formandisque vocibus, et una cum mandibulis, et musculis sint perinde ut forcipes scindendis, ac terendis cibis validissimi; mox cernimus linguam, quae ossi hyoidei tanquam basi innixa, ob quinque muscularum paria miro ordine se complecentia, ac permiscentia, tum aërem certis modis inflectit, atque auxilio muscularum laryngis formatur in vocem; tum escam potumque ad oesophagum traducit: ob nerveas vero papillas, a Malpighio primum demonstratas, gustus est organum. Exhibit se deinde palati, fauciumque concameratio, undique glandulis, foratisque membranis, ichore salso-volatili manantibus, instructa, insignibusque saliva detectis fontibus, qui inter edendum loquendumque, novo pressionis additamento, lymphas suas emittunt, leniendis viis, profigandae siti, liquandis, solvendisque cibariis maxime inservientes. Superata uvula, quae suis instructa muscularis fraenulum est aëris, statim ad bivium pervenimus, ac miramur quo artificio natura ducendae iugiter per laryngis rimam in pulmones, reducendaeque atmosphaerae elevata solum epyglottide consuluerit, eaque depressa cibis, et potibus in stomachum per pharyn-

gem, et oesophagum, ceu per infundibulum inter spinam, asperamque arteriam traductum commode viam muniverit. Prosequamur iam a fauibus excepta, atque a pharyngis muscularis impulsa per oesophagum, salivalibus quoque glandulis insignitum, alimenta; nam intuebimur horum descensui, in homine quidem erecto corpore diglutiente, annulares, rectasque oesophagi fibras sufficere; in quadrupedibus vero, quippe pronis incidentibus, ad faciliorem trusionem cochleares etiam adiungi, quas stomachus quoque, et universus intestinorum tubus annularibus admixtis ob easdem mechanicae leges in nobis etiam, scilicet propter varias horum canalium proclivitates, ac circumvolutiones obtinuerunt; atque idcirco ipsi quoque quum cavi sint, et peristaltico motu donentur, cavi musculi passim dicuntur. Videbimus interea temporis subtiliorem nutrimenti partem, tam ab oris venulis, ac poris subreptam, quam in ipso per oesophagum lapsu obiis quibusdam vasculis itineris compendio in axillarem venam divertere; quo efficitur, ut languiduli, assumpto vivido quovis colore, citissime reficiantur.

(Ad proximum numerum).

ANNALES

Europaeum discrimen

Europaeum discrimen potius quam ad solutionem verteret, proximis diebus amplificatum est. Quum enim Italies constiterit Graecos, qui medios inter bellantes sese gerere profitebantur, ex adverso Anglicis favere, die xxviii superioris mens. Octobris Italicum gubernium ab iis repetit ut, in fidem professionis Italiaeque securitatem, huic facultatem facerent nonnulla loca idonea occupandi usque dum hodiernum discrimen perduraverit; quum autem nullam responsionem petitioni Graecia dederit,

Itali per Albaniae fines hostiliter Graecum territorium invaserunt perque impervias Epiri vias processerunt. Obstiterunt acriter Graeci, quibus auxilium suum Anglia promisit; non vero satis prospere. In caelo pariter pugnatum est et pugnatur, per aéronaves hinc Italies incendia ruinasque Graeciae inferentibus, inde Graecis paria referre conantibus Adriaticas praesertim regiones feriendo.

Sed longe perniciossima damna sunt, quae quotidie, die noctuque, Germani, quibus nunc Itali sunt additi, praecipuas Angliae et Scotiae urbes igniferis missilibus aggredientes efficiunt. Neque satis, quia quotidie etiam naves plures Angliae commeatibus afferentes in mari demergunt. Itali autem offensiones terra marique caeloque persequuti sunt tum in Melitam insulam, tum in portum Sudan, tum in Perim, maris Rubri insulam, tum in Angliae Aegyptias stationes Africasque colonias.

Quod si de bellantium consiliis dicere volumus, colloquia memorabimus Hitleri atque Mussolini Florentiae die xxviii mens. Octobris; Hitleri ipsius cum Franco, Hispanorum rei publicae praeposito, in Galliae Hispaniaeque finibus; neque non in Gallia primum cum Laval, vices primi administrorum concili Gallici agente, ac deinde cum Petain « mareschallo », Galliae reipublicae capite. Neque praetereundum est, Antonescu, Rumenorum ducem, Roman venisse (ubi etiam Summum Pontificem visitavit) ac deinde Berolinum petuisse, quo pariter Molotov, exterarum « Sovietorum » rerum administer, se consultulit.

Orationes denique a belli moderatoribus habitae sunt: ab Hitlero scilicet, Monachii, qui hoderni belli rationes confirmavit atque extremae victoriae voluntatem; a Churchill, qui declaravit Angliae consilium populorum libertatis tuendae, quae una causa fuit huius belli a se gerendi, immutatum manere; Mussolini denique, qui

unum corpus factum esse Germanarum Italarumque rationum iterum edixit: prae-nuntiavitque molem hanc a Norvegia ad Lybiam sese protendentem in manu iam victoriam tenere.

Ex Asia

Quum Anglia nuntiasset, se Birmaniae viam iterum aperitaram, Iaponii, quippe quae via ipsa Cian-kai-seh auxilia libere allatura esset, declararunt, si id factum fuerit, sese per vim interrupturos. Quod reapse fecerunt, pontemque suspensum ad Kweitung vastarunt, qui unice fluminis ripas coniungebat, impedientes quominus commeatus transire possent.

Civitatum foederatarum Septentrionalis Americae Praesidis electio.

Roosevelt Civitatum Foederatarum Septentrionalis Americae Praeses a publicis comitiis tertio est designatus.

POPLICOLA.

LIBRI DONO ACCEPTI

MICHAËLIS FUSCO, *Tentamina poetica* (Ex off. Raph. Umili in Capua Vetere, MCMXXXIX).

TRAZZI Mons. ANACLETO, *Formicae magistrae*. Carmen latinum cum Italica versione JOSEPHI FERRARI (Ex off. Seminarii Patavini, MCMXL).

DR. ALB. CZECH S. V. D., *De representatione graphica propositionis Latinae* (Ex typ. Missionis Catholicae Yenchorfu, Shantung 1839).

IMPRIMATUR:

† Fr. ALFONSUS C. DE ROMANIS, Ep. Porphyreonen.
Vic. Gen. Civitatis Vaticanae.

Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

INDEX RERUM VOL. XXVII

(AN. XXVII – FASC. I-XII)

	PAG.
Timon misanthropus (M. Ginotta)	124
Funebria	
Domestica funera (A. R.)	24
De Aluisio Orione Patre Miserorum (I. B. Bellissima)	41
Ioachim Antonelli Costaggini obitus (I. F.)	124
Historica	
Historiae notae (S. Romani):	
— De Romana Republica a Regibus exactis ad pugnam ad lacum Regillum.	17, 28
— De Romana Republica a Regillensi pugna ad rogationem Tarentillam.	53
— De Romana Republica a rogatione Tarentilla ad Decemvirolos depulsos.	73
— De Romana Republica ab abrogatis Decemviris ad coniurationem Spurii Melii	103
— De Romana Republica a coniuratione Sp. Melii ad Gallorum invasiones	125
De nosocomiis (X).	21
Rolandus adolescens (I. Antonelli)	33
De causis potioribus quae romanum imperium, evangelica virtute operante, labefactarunt (A. Aureli).	39
Maria Euphrasia Pelletier (A. Milani).	49
Tannhäuser equitis fabula (I. Antonelli)	82
Mortuorum cultus (H. P.)	113
Ex NICOLAI MACHIAVELLI opere: « De republica disputationes ex prima decade T. Livii » latine vertit H. BINDI:	
— Quibus ex causis potissimum soleant oriri bella. In II operculi pag. fasc. I	
— Arcendam esse invidiam, si quis auctoritate sua in Rempublicam boni quidam introducere queat. Id. fasc. II	
— Imperator talis eligendus, cui miles confidere possit. Id. fasc. III	
— De dolo atque fraude in bellicis negotiis. Id. fasc. IV	
— Quantum intersit ad conservandam Rempublicam ut ratio divini cultus atque Religionis habeatur. Id. fasc. V	
— Romanorum exercituum duces non vehementer puniri solitos, quamvis aliquando in rebus agendis capiendisque consiliis errant. Id. fasc. VI.	
— In civitate, qua mores hominum integri sunt, ingratisudinis metus persaepe sollet cives coercere et in officio contingere. Id. fasc. VII.	
— Si qui cives summos magistratus gesserunt, eos non debere postmodum aspernari minores. Id. fasc. VIII-IX	
Alloquia sociis et lectoribus	1, 86, 111, 125
« Alma Roma » ad pedes Pii XII P. M.	15
Annales 14, 24, 38, 47, 61, 71, 84, 98, 109, 123, 135	
Archæologica	
Aqua, quam Romae bibimus, ex Consule « Marcia » an potius ex Quaestore « Marcia » dicenda est? (A. Aureli).	68
De Christianorum martyrum suppliciis (S. S.)	76, 93
Ars	
De Iaceko Malczewskio Pictore Polono (I. B. Bellissima)	75
Iesus puer in pingendi arte perspectus (X) .	129
Carmina	
Mysteria rerum (I. Morabito)	3
Solamen (Hirpinus)	19
Pius XII orbis pacificator anno I Pontificatus eius exeunte (Hirpinus)	25
Vergilius ad Cilinium Maecenatem (V. Polydori).	42
Ad S. Philippum Nerium die eius natalis redeunte a. MCMXL (I. Antonelli Costaggini)	58
Ad Mariam Goretti puellam duodecennem in Agro Neptuni pro pudicitia barbare peremptam d. VI mens. Iulii MDCCCI (Hirpinus)	70
Vita tritici sementis (Hirpinus)	92
Ad discipulos novum scholarum annum ineuntes (A. B.)	119
Ad Iesum puerum (Hirpinus)	128
Certamina poëtica	
Exitus certaminum poëticorum Ruspantini et Hoeufftiani (A. R.)	44
Cfr. etiam Historica (Ex Nic. Machiavelli)	70
Civilia	
Anno MCMXXXIX exeunte (P.)	7
Cfr. etiam Historica (Ex Nic. Machiavelli)	
Epistolarum commercium	
De « Gruppenhe » (S. Romani)	10
Ad latinitatis studia fovenda (A. De Pal) .	35
De studio latinitatis in gymnasii (A. Avenerius)	115
Fabulae	
Doctor eques - Lanius ratiocinator - Vulpes et Gallus (M. Ginotta)	48
Vitae magister - Vulpes senex - Leo moriens et Leo nascens (M. Ginotta)	72